
Zloději titulů mají hlídat univerzity?

Zloději titulů mají hlídat univerzity?

3.11.2009, rubrika: Názory, strana: 8, autor: Mikuláš Bek

KOMENTÁŘE

Pozornost, již se dostalo v posledních týdnech českému vysokému školství, je snad přeci jen požehnáním. Kromě detailního přetřásání průběhu studia celebrit i strážců pořádku se totiž podařilo dostat alespoň do periferie zorného pole veřejnosti samo vysoké školství a problém jeho reformy. Zato plzeňským kolegům poděkujeme.

Nejde totiž již jen o plzeňskou kauzu, která je zkrátka hanbou a selháním akademické kultury jedné univerzitní obce. Jde spíše o důsledky, které kauza může mít pro celé české vysoké školství. Nejen, že jsou teď téměř všichni absolventi podezřelí z podvodů a učitelé z úplatnosti či alespoň z obtěžování studentek. Část politické sféry využívá situace k prosazování většího vlivu na řízení univerzit. Že je případ univerzity, která se zničila prostitucí s politiky a mocenskými elitami, argumentačně využíván k posilování jejich vlivu na všechny vysoké školy, patří k ironii celého případu.

Takzvaná kultura Kořeny plzeňského skandálu jsou však hlubší, než kam sahá selhání pedagogů či vedení. Příčiny jsou v omylech státní vysokoškolské politiky 90. let minulého století, jež pod tlakem regionálních a lokálních politických lobby připustila nevídané bujení „univerzit“ v celých desítkách. Přitom historická zkušenost nabádala k opatrnosti.

České univerzity se vyvíjely historicky dělením, zahájeným rozdělením Karlovy univerzity na německou a českou část v 80. letech 19. století. Každé další dělení pak předpokládalo, že dozraje další generace „mladých“ docentů a profesorů, pro něž na původní alma mater nebylo místa. Tak vnikly z Univerzity Karlovy po vzniku republiky brněnská Masarykova univerzita a Univerzita Komenského v Bratislavě. Na další dělení neměla první republika „lidské zdroje“.

Po nacistické destrukci univerzit stačila po druhé světové válce zásoba mladých pouze na vytvoření Univerzity Palackého v Olomouci. Komunistický režim své zakladatelské úsilí soustředil spíše na samostatné pedagogické fakulty či technické vysoké školství.

Na počátku 90. let pak měly tři historické univerzity dost potíží s vnitřní obnovou po čtyřicetileté devastaci. Přesto stát připustil a nezřídka inicioval zakládání dalších „univerzit“ s právními, filozofickými a přírodovědeckými fakultami tam, kde dříve byla zelená louka.

Na takové bujení však nebylo v České republice dost mladých nespokojených docentů a profesorů, kteří by neměli dobrou perspektivu „doma“. Tento „rozvoj“ vysokého školství vedl k vzniku prostředí bez vnitřní kultury a standardů akademické; zato s „létajícími profesory“, mnohoobročníky a „rychlostudenty“.

Místo profesních vysokých škol, jež by pod přímým řízením místních politických a podnikatelských špiček připravovaly pro lokální potřeby trhu práce absolventy bakalářských programů, vznikly „univerzity“ s magisterskými a doktorskými programy a akademickou svobodou a autonomií. A teď má být tato chyba podle některých hlasů napravena tím, že tato svoboda a autonomie bude odebrána všem.

Ti, kteří „nejsou“ O tom, že „manažerský“ model řízení vysoké školy správním radou tvořenou politiky a představiteli podnikatelských kruhů je vhodný pro u nás oficiálně neexistující profesní vysoké školy, není pochyb. Vzhledem ke stavu zdejší politické a podnikatelské kultury se však nehodí pro univerzity, jež mají za úkol vzdělávat budoucí soudce, lékaře, učitele, historiky a vědce.

Těmto profesím prospívá prostředí akademické svobody, samosprávy a nezávislosti, byť samozřejmě průhledné a kontrolované. Prostředí, jež je založeno na ideálech, které v optimistickém „století rozumu“ přisoudil Immanuel Kant

tehdy módnímu pojmu osvícenství. Vymezil je jako „vystoupení lidstva ze stavu dětinskosti, již si samo způsobilo.“ A touto dětinskostí rozuměl „neschopnost používat vlastního rozumu bez vedení druhého“.

Skutečné univerzity sice také obsluhují trh práce, a dlouhodobě možná lépe a spolehlivěji než jejich profesní příbuzné, jejich primárním posláním je však paradoxní úkol – vést své absolventy k tomu, aby používali rozumu bez vedení učitelů. K tomu je v daném okamžiku prostředí akademické autonomie příznivější než manažerské řízení politiky.

Případ univerzity, která se zničila prostitucí s politiky a mocenskými elitami, je teď argumentačně využíván k posilování jejich vlivu na všechny vysoké školy.